

Titta Ruffo, világhírű olasz operaénekes, bariton, sz. 1877 júl. 9-én, Pisában. Rézműves atyja mellett dolgozott 20 éves koráig; mindössze 6 hónapig tanult énekelni Milanóban, Cecillánál, aztán a római Costanzi-színház „Lohengrin”-jében mint hirnök debütált. Első igazi nagy sikerét Lissabonban, a San Carlo színházban aratta; azóta Párizson át Sz. Pétervárig minden nagy operaházban ünnepelték, Észak és Középkamerikában 9, Délamerikában 10 évad hőse volt. Budapesten vendégszerepelt: a M. Kir. Operaházban, 1912 márc. 26-án, mint Sevillei borbély, 28-án mint Rigoletto, ápr. 1-én mint Hamlet; majd a Népeoperában 1913 ápr. 11. mint Luna („Troubadour”) és 15-én mint Hamlet. Ezután 12 évig Európában nem énekelt (3 és fél évig a világháborúban harcolt) s ezután első útja hozzánk vezetett: a M. Kir. Operaházban 1925 ápr. 4-én ismét Figarót énekelte, 8-án pedig Hamletet. Utóljára a Népeoperából lett Városi Színházba jött. 1928 ápr. 27-én mint Scarpiát („Tosca”) és 30-án mint „Figaró”-t ünnepelhetjük. Egyébiránt 67 szerepe van, különösen szereti Rubinstein Antal „Démon”-át és Leoncavallo „Oedipus”-át, melyeket azonban — ép úgy, mint testvérbátyjának, Titta Ettorenek magyar tárgyú operáját, nálunk nem adnak.

Tittel Bernát, karnagy, zeneszerző, sz. 1873 jan. 6-án, Bécsben. Az idős Hellmesberger hegedűtanítványa volt, a bécsi udv. opera és a Hofkapelle (udv. templom) zenekarának tagja: még fiatalon Karlsruhéba Mottl Félix mellé került másodkarnagnak; Halle, majd a bécsi Volksoper karnestere lett és zenekari hangversenyeket rendezett. 1915-ben az udv. opera dirigense lett, innen szerződött a M. Kir. Operaház 1923 májusban karnagynak, s adta 1925 jún. a főigazgatói címet. „Aida” és a Nibelung-triologia dirigálása voltak első tettei. Emlékezetes az 1925 dec. 19-iki estéje: ekkor századszor dirigálta „A nürnbergi mesterdalnokok”-at. — Még szerződöttese előtt több ízben állt filharmónikusaink élén, olyan nagyszabású feladatokkal, minő Berlioz „Faust el-

kárhozása”-nak vezénylése. A M. Kir. Operaház 1926-ban hagyta el. Hogy jelentékeny karnagy: az is bizonyítja, hogy 1927-ben Párizsban ő mutatta be Strauss Richárd nagy „Alpensymphonie”-ját. „Borgia Cézár vége” c. operája több német színpadon sikert aratott; nálunk nem adták.

Tóga, a rómaiak főruházata a tunica felett. A T. egyik felső végét a bal vállnál előre vetették s úgy vették fel a hátra; a másik felső végét a jobb kar alá húzták s azután a bal vállra vetették vissza. A mellen így keletkezett nagy redőt zseb gyanánt használták. A T. díszesebb kiállítású is volt, ezt ünnepélyes alkalmakkor vették fel. (A T. használatának ismerete a magyar színészek érdekkörébe is vág.)

Tokody János (szentandrászi) sz. 1776-ban, tartományi biztos, ifju korában zászlós, később Bihar vm. szolgabírája, megh. 1839 aug. 13. Debrecen. Színműve: „A pártosság tüze”, színmű Ziegler után; a kolozsvári színház 1815-ben történt megnyitására 18 színmű-pályázó közül ő nyerte el a babért. Ekkor Katona József „Bánk-bán”-ja későn jött, vagy elveszett. (V. ö. Bánk bán.)

Tolcsvai színészet. A zemplénmegyei Tolcsván az első színelőadás (műkedvelőkkel) 1815 márc. 9-én volt „Emberszerető társaság” elnevezés alatti nemes ifjakkól alakult társaság kezdeményezésére. („Magyar Kurir”, 1815. 29. sz.) 1868 okt. havában Nyiry Kerék György, majd 1871 jun. havában Sebők Eajos volt itt a színigazgató.

„Toldi”, utóbb „Toldi szerelme”, mai napig leghatalmasabb magyar zenei alkotás. Zenés dráma: a szöveg eredetileg Csiky Gergely alkotása; a zene Mihalovich Ödöné, az Orsz. M. Kir. Zeneakadémia igazgatójáié, aki Wagner Richardnak egyetlen tanítványa volt s mind a három nagy művét (Hagbarth és Signe; Toldi; Eliana) „A Nibelung gyűrűje” stílusában írta, persze az Arany János Toldi-trilógiájából vett művet magyaros zenei motívumokból építve. „Toldit” a